

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060103

DOM
2022-08-29
Stockholm

Mål nr
F 7754-20

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-06-17 i mål nr F 6625-19, se bilaga A

PARTER

Klagande

Danderyds kommun,

Ombud: Kommunjuristen H.M.

Motpart

1. G.W.

2. J.W.

3. A.W. Leimu

SAKEN

Ersättning vid fastighetsreglering berörande fastigheterna A och B i Danderyds kommun

(Lantmäterimyndighetens ärende nr AB181393)

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom fastställer Mark- och miljööverdomstolen lantmäterimyndighetens ersättningsbeslut.

Dok.Id 1744376

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

BAKGRUND

Genom fastighetsreglering överfördes del av fastigheten A (ägd av G.W., J.W. och A.W. Leimu, fortsättningsvis G.W. m.fl.) till fastigheten B (ägd av Danderyds kommun). Lantmäterimyndigheten bestämde ersättningen för den överförda marken till sammanlagt 153 563 kr, varav 8 325 kr för mark enligt figur 1 och 145 237 kr för mark enligt figur 2. Beslutet överklagades inte av Danderyds kommun.

Efter överklagande från G.W. m.fl. bestämde mark- och miljödomstolen ersättningen till sammanlagt 1 535 625 kr, varav 83 250 kr för mark enligt figur 1 och 1 452 375 kr för mark enligt figur 2.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Danderyds kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska besluta att kommunen inte ska betala någon ersättning alls för den allmänna platsmark som överförts från A till B enligt figur 2 i lantmäterimyndighetens beslut.

G.W. m.fl. har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att den inlösta marken enligt figur 2 inte ska ersättas med det belopp som mark- och miljödomstolen bestämt, har de yrkat att endast den del av området utmed Noragårdsvägen (figur 2 i lantmäterimyndighetens beslut), som omfattades av själva väggroppen ska ersättas med ett reducerat belopp om 112,50 kr/m², medan övrig del ska ersättas med 1 125 kr/m².

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Danderyds kommun har anfört i allt väsentligt detsamma som i mark- och miljödomstolen med i huvudsak följande tillägg och förtydliganden.

Eftersom den mark som utgör figur 2 enligt lantmäterimyndighetens numrering har upplåtits med vägrätt 1946 får den anses sakna reellt värde. Ersättningen för denna mark bör därför endast uppgå till ett symboliskt belopp. Med hänsyn till principen om reformatio in pejus är Mark- och miljööverdomstolen dock förhindrad att bestämma ersättningen för marken enligt figur 2 till ett belopp som tillsammans med den av mark- och miljödomstolen bestämda ersättningen för mark enligt figur 1, 83 250 kr, understiger den sammanlagda ersättning som lantmäterimyndigheten beslutat om, 153 563 kr. Ersättningen för marken enligt figur 2 bör därför bestämmas till 70 313 kr. Den sammanlagda ersättningen på grund av fastighetsregleringen uppgår därmed till 153 563 kr i enlighet med lantmäterimyndighetens beslut.

Mark- och miljödomstolens dom ska vid dessa bedömningar ändras på så sätt att lantmäterimyndighetens ersättningsbeslut fastställs.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Ingrid Åhman, referent, och Lars Olsson samt tekniska rådet Jan Gustafsson.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-06-17
meddelad i
Nacka

Mål nr F 6625-19

PARTER

Klagande

1. G.W.

2. J.W.

3. A.W. Leimu

Motpart

Danderyds kommun

Ombud: David Grind

ÖVERKLAGAT BESLUT

Lantmäteriets beslut 2019-09-03 i ärende nr AB181393

SAKEN

Fastighetsbestämning och fastighetsreglering berörande fastigheterna A och B i Danderyds kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet från G.W., Johan Welander och A.W. Leimu och ändrar Lantmäteriets ersättningsbeslut på sätt att det belopp Danderyds kommun ska betala till G.W., Johan Welander och A.W. Leimu bestäms till 1 535 625 kr. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Dok.Id 638559

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 69 131 07 Nacka	Sicklastråket 1	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se		måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Ägarna till fastigheten A – G.W., J.W. och A.W. Leimu – ansökte den 4 juli 2018 om fastighetsreglering för överföring av allmän platsmark från deras fastighet till Danderyds kommuns fastighet B. Parterna träffade den 18 december 2018 en överenskommelse om fastighets-reglering avseende marköverföringen och att ersättningen för överföringen ska bestämmas av LM och godkännas av parterna. Ansökan omfattade även avstyck-ning av fyra tomter inom A men den delen av förrättningen har inte över-klagats och prövas inte i detta mål.

Lantmäteriet (LM) fattade den 3 september 2019 fastighetsbildningsbeslut avseende fastighetsregleringen. LM fattade samma dag bl.a. beslut om tillträde, ersättning, fördelning av förrättningskostnaden och att avsluta förrättningen. LM beslutade att ersättning för marköverföringen ska utgå med beloppet 153 563 kr

G.W., J.W. och A.W. Leimu har till mark- och miljödomstolen överklagat LM:s beslut om ersättning för marköverföringen.

YRKANDEN

G.W., J.W. och A.W. Leimu

har yrkat på att LM:s beslut om ersättning ska ändras på sätt att den totala ersättningen ska beräknas till 1 535 625 kr.

Danderyds kommun har bestridit överklagandet om ersättningsbeslutet och även bestridit yrkandet om ersättning för rättegångskostnader.

UTVECKLING AV TALAN

Klagandena har till stöd för sin talan i huvudsak anfört följande.

Bakgrund

Fastighetsregleringen avsåg överföring av två områden från A till kommunens gatu- och parkmarksfastighet B. Grunden för överföringen var en lagakraftvunnen detaljplan där nu aktuell mark utgör allmän plats. Områdena omfattade 74 respektive 1 291 kvm.

Värderingen har skett med stöd av 5 kap. 10 a § andra stycket fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL. Detta innebär att den rättsliga grunden för regleringen utgör ett s.k. skadeståndsfall där expropriationslagens (1972:719), ExL, regler gäller i tillämpliga delar. I nu aktuell värdering har LM utgått ifrån 4 kap. 3 a § ExL. Utgångspunkten är härvid att värderingen ska ske utifrån de förhållanden som gällde innan stadsplanen 01-DAS-174/1949 blev antagen. Detta skedde år 1930. LM har i sin värdering utgått ifrån att all mark utgör ianspråktagen vägmark. Mot denna bakgrund har värderingen grundat sig på 10 procent av ett bedömt råmarksvärde. Råmarksvärdet utgör i sin tur 10 procent av ett tomtmarksvärde, 9 000 kr/kvm. Tomtmarksvärdet har bedömts med ledning av ett ortsprismaterial.

Grunder och utveckling av talan

Klagandena delar de bedömningar som gjorts i LM:s värdering avseende tillämpliga ersättningsregler (5 kap. 10 a § andra stycket FBL och 4 kap. 3 a § ExL), kvadratmetervärdet avseende tomtmark, 9 000 kr/kvm, och råmarksvärdet, 900 kr/kvm.

Enligt 4 kap. 3 a § ExL ska expropriationsersättningen för mark som enligt detaljplan ska användas för allmän plats bestämmas med hänsyn till de planförhållanden som rådde närmast innan marken angavs som allmän plats. Utgångspunkten för LM:s värdering har dock varit att de två områdena i sin helhet ska värderas som ianspråktagen vägmark.

Klagandena delar inte den bedömning som LM gjort avseende pågående markanvändning. Av de handlingar som låg till grund för förrättningen (01-DAS-174/1949 antagen år 1930) gör de gällande att ingen del av område 1 och område 2 kan anses ha utgjort ianspråktagen vägmark när marken lades ut som allmän plats år 1930. Vid denna tidpunkt var varken område 1 eller 2 ianspråktagen vägmark. Mot denna bakgrund gör de gällande att marken skall värderas som råmark, dvs. mark för bebyggelseutveckling. Med en tillämpning av de kvadratmetervärden för råmark som framgår av LM:s värdering ska ersättningen beräknas enligt följande.

Område 1

Marken enligt figur 1 (74 kvm) blev kvar som en del av A i anslutning till den avstyckningen av Pilfinken 3, 4, 6 och 7 som genomfördes vid en förrättning 1983. Marken var inte ianspråktagen som vägmark år 1930 utan ingick i den vid tidpunkten odelade fastigheten A. Mot denna bakgrund ska hela arealen ersättas med ett oducerat råmarksvärde om 900 kr. Ersättningen kan utifrån dessa förutsättningar beräknas enligt följande; $74 \text{ kvm} \times 900 \text{ kr/kvm} \times 1,25 = 83\,250 \text{ kr}$.

Område 2

Marken enligt figur 2 (1 291 kvm) utgör år 1930 inte någon vägmark. Mot denna bakgrund ska hela arealen ersättas med ett oducerat råmarksvärde om 900 kr. Detta framgår av stadsplanen från 1930. Ersättningen kan utifrån dessa förutsättningar beräknas enligt följande; $1\,291 \text{ kvm} \times 900 \text{ kr/kvm} \times 1,25 = 1\,452\,375 \text{ kr}$.

Totalt yrkad ersättning blir således 1 535 625 kr.

Bevisning

Stadsplan daterad 15 oktober 1930 (01-DAS-174/1949) gör gällande att varken område 1 eller 2 utgjorde ianspråktagen vägmark.

omfattades av avtalet. Utdrag ur kopia av detaljplanen 1949 visar mycket tydligt att Noravägen (numera Noragårdsvägen) inte var planerad i vart fall inte i nuvarande sträckning och därmed inte inom den vägmark som omfattas av område 2.

I andra hand yrkar de att den mark som inte utgör vägyta idag skall ersättas med ett oducerat råmarksvärde. Det som styrker detta är att Danderyds handelsträdgård hade en brunn på södra sidan om Noragårdsvägen för bevattning av alla sina odlingar och att marken användes för detta ändamål, dvs. handelsträdgård. Handelsträdgården hade även odlingar och kundparkering på norra sidan Noragårdsvägen inom område 2. Detta styrker att denna del av marken inte omfattades av avtalet från år 1946.

Vidare är ingen väg i området så bred som det inlösta området och därför kan inte hela området anses utgöra vägmark. För det fall domstolen kommer fram till att avtalet om vägrätt ska beaktas, bedömer de detta endast omfatta den areal som rimligen kunnat ha tagits i anspråk som väg vid avtalets tecknande.

Kommunen har i yttrande till mark- och miljödomstolen framfört i huvudsak följande.

Från A ska två områden överföras till B. Område 1 har en area om 74 kvm och område 2 har en area om 1 291 kvm. Område 1 och område 2 motsvarar de områden som inte ingick iden tomtindelning som gjordes av hela kvarteret 1983 (se akt 0162-P83/0818). Av ersättningsutredningen framgår att stadsplanen från 1930 är den tidigast kända planläggningen. Mellan denna plan och nu gällande detaljplan från 1999 finns flera planer som berör dessa markområden. Det innebär också att olika delar av dessa områden har utlagts som allmän platsmark vid olika tidpunkter.

Område 1

Enligt nu gällande detaljplan, fastställd den 13 april 1999, är den mark som ska överföras utlagd som allmän platsmark. Den tidigaste planläggningen sker genom

De påtalar även att den kostnadsfria vägrätten som avtalats 1946 också nämns i separat avtal daterat 15 juli 1946 och att anslutningsavgifter vid eventuell avstyckning skall erläggas med 1 800 kr per tomt. Åtta avstyckade tomter ger då anslutningsavgifter för totalt 14 400 kr. Detta skall ställas mot dagens pris på ca 200 000 kr per tomt (tomtyteavgift ej medräknad då tomtytan redan anses vara betald). Detta motsvarar ett nettovärde om totalt 1 585 600 kr.

De hävdar i tredje hand att, om kostnadsfri vägrätt ska gälla, ska även anslutningsavgift om 1800 kr per avstyckning gälla. De anser alltså att om inte avtal om anslutningsavgift gäller så ska inte vägrätten anses vara kostnadsfri. Det förefaller rimligt att yrkad ersättning 1 452 375 kr står i paritet med värdet av reducerad anslutningsavgift 1 585 600 kr. Om yrkad ersättning inte erhålls fullt ut yrkar vi i stället kompensation för utebliven reducerad anslutningsavgift upp till 1 585 600 kr.

Klagandena har till mark- och miljödomstolen bl.a. givit in utdrag ur förrättningshandling vid bildandet av fastigheterna Pilfinken 3, 4, 6 och 7.

DOMSKÄL

Handläggningen

Mark- och miljödomstolen har med stöd av 16 kap. 8 § första stycket fastighetsbildningslagen (1970:988), FBL, avgjort målet utan sammanträde.

Prövningens ram

Målet avser vilken ersättning som ska utgå för det markområde som överförs genom fastighetsreglering från klagandenas fastighet Pilfinken 2 till kommunens gatu- och parkmarksfastighet B. Det överförda markområdet är i gällande detalj-plan avsedd för allmän plats, gata. Den första frågan i målet är vilka planförhållanden som ska utgöra utgångspunkt vid värderingen. Därefter ska bedömas hur markområdet användes vid denna tidpunkt och hur ersättningen för det överförda markområdet ska beräknas.

Tillämpliga bestämmelser

Kommunen har att utge ersättning för det markområde som överförs från Pilfinken 2 enligt 5 kap. 10 § FBL. Markområdet ska värderas i enlighet med 4 kap. expropriationslagen (1973:719), ExL, eftersom det är fråga om mark som ska tas i anspråk genom expropriation eller annan liknande tvångsåtgärd, se 5 kap. 10 a § FBL och 6 kap. 13 och 17 §§ plan- och bygglagen (2010:900). I det aktuella fallet är det fråga om mark som enligt gällande plan ska användas som allmän plats varför värderingen ska ske med hänsyn till de förhållandena som rådde närmast innan marken angavs som allmän plats, se 4 kap. 3 a § ExL.

Vilka planförhållanden ska utgöra utgångspunkt för värderingen?

Som ovan nämnts ska värderingen ske med hänsyn till de planförhållanden som rådde närmast innan marken angavs som allmän plats.

LM har i sin ersättningsutredning i aktbilaga UT1 framhållit att det markområde som överförs genom fastighetsregleringen i nu gällande detaljplan från år 1999 är utlagt som lokalgata, dvs. allmän plats. Före den nu gällande planen var markanvändningen för det överförda markområdet i en tidigare stadsplan från år 1969 även där utlagt som allmän plats. Dessförinnan var markområdet utlagt som allmän plats i stadsplan från år 1930. Denna stadsplan från år 1930 är den första plan som antagits för markområdet. I aktbilaga UT1 görs bedömningen att markområdet innan 1930 års stadsplan användes som råmark, använd som vägmark, med hänvisning till att det av planhandlingar framgår att trafikordningar i allmänhet och vägar i synnerhet var befintliga vid planantagandet. Markanvändningen var vägändamål men utan stöd i planläggning och med förväntan om mer värdefull användning.

Klagandena har anfört att utgångspunkten vid värderingen ska ske utifrån de förhållanden som gällde innan 1930 års stadsplan antogs. De menar att ingen del av det överförda markområdet kan anses ha utgjort ianspråktagen vägmark år 1930. De har

till domstolen givit in ett flygfoto som uppges vara från år 1949 utvisande att vägen är nyanlagd men förmodligen inte utbyggd till sin planerade fulla bredd.

Kommunen har anfört att den tidigaste planläggningen av markområdet sker genom den stadsplan som fastställdes år 1930 där markområdet utgjordes av allmän plats. Kommunen har hänvisat till ägoutbyteshandlingar mellan Nora Trädgårdsstads Egnahemsförening u.p.a. och N.W. från år 1946, där markbyte genomfördes mellan Pilfinken 2 (dåvarande D) och B (dåvarande C). Kommunen hänvisar vidare till ett separat avtal från år 1946 mellan samma parter avseende kostnadsfri vägrätt till förmån för Nora Trädgårdsstads Egnahemsförening u.p.a. avseende det markområde som skulle ingå i Kvarnstuguvägen (nuvarande Noragårdsvägen). I kommunens yttrande till domstolen framför kommunen att när ägoutbytet skedde, dvs. år 1946, var vägen ännu inte utbyggd.

Mark- och miljödomstolen anser att utgångspunkten för värderingen ska vara den markanvändning som rådde för det överförda markområdet närmast före den första stadsplanens antagande år 1930. Utgångspunkten för värderingen avseende planförhållandena är inte tvistig mellan parterna, dvs. det är markanvändningen före den första stadsplanen från år 1930 som ska utgöra utgångspunkten vid värderingen av markområdet.

När byggdes Kvarnstuguvägen, nuvarande Noragårdsvägen, ut?

Av utredningen i målet framgår att det finns olika uppfattningar om när vägen byggdes ut.

LM anför i sin aktbilaga UT1, med stöd i en uppgift i en planhandling, att vägen var utbyggd före år 1930.

Klagandena anför, med stöd av ett flygfoto, att vägen var nyanlagd år 1949 men förmodligen inte utbyggd till sin fulla bredd.

Kommunen menar att vägen inte var utbyggd år 1946.

Mark-och miljödomstolen gör följande bedömning.

Kvarnstuguvägen/Noragårdsvägen var inte utbyggd före antagandet av den första stadsplanen, dvs. vägen var inte utbyggd före år 1930. Sannolikt påbörjades utbyggnaden av vägen först mellan åren 1946 och 1949.

Ägoutbytesavtalet och avtalet om den vägrätten träffades för båda avtalen år 1946 mellan Nora Trädgårdsstads Egnahemsförening u.p.a. och N.W.. Det framgår inte av handlingar i målet när Danderyds kommun övertog ansvaret för utbyggnaden av allmänna platser inom området från Nora Trädgårdsstads Egnahemsförening u.p.a.

Betydelsen av avtalet om vägrätt

LM har inte beaktat avtalet om vägrätt vid sin värdering av markområdet och beslut om ersättning.

Klagandena anför att avtalet om vägrätt från år 1946 saknar betydelse då den första stadsplanen antogs år 1930 och då var vägen inte var utbyggd. Klagandena framför vidare att avtalet även reglerar framtida anslutningsavgifter för vatten och avlopp vid eventuella avstyckningar. Om kostnadsfri vägrätt ska gälla, ska även en anslutningsavgift om 1 800 kr per tomt gälla.

Kommunen menar att ersättningen för markområdet reglerats i avtalet om vägrätt, dvs. att ingen särskild ersättning ska utgå.

Mark-och miljödomstolen gör följande bedömning. Frågan är hur detta avtal om vägrätt ska betraktas, dvs. vad är det för typ av avtal, och hur ska ersättningsfrågan bedömas med utgångspunkt från det.

Klart är att avtalet om vägrätt inte avser ett avtal om vägrätt enligt väglagen (1971:948). Avtalet om vägrätt anger inte i sig vilken typ av avtal som avses,

exempelvis i rubrik eller på annat sätt. En hänvisning görs i avtalet till ägoutbytesavtalet från samma år, dvs. år 1946. I avtalet om vägrätt upplåts ett specificerat markområde angivet som den del av D, dvs. nuvarande Pilfinken 2, som ingår i Kvarnstuguvägen, dvs. nuvarande Noragårdsvägen. Ingen upplåtelse, villkor för uppsägning eller annat anges, endast att upplåtelsen ska vara kostnadsfri. Dock anges hur anslutningsavgifter för vatten och avlopp för eventuella framtida avstyckningar ska beräknas. Om avtalet ska betraktas som en upplåtelse av nyttjanderätt i allmänhet eller som ett avtal om arrende (lägenhetsarrende) kan konstateras att avtalet är över femtio år gammalt och markområdet är beläget inom stadsplanlagt område. Inte heller innehåller avtalet någon bestämmelse om ersättning. Avtalet kan då inte betraktas som giltigt för dessa båda typfall av avtal. Om avtalet ska betraktas som ett löfte om en framtida överlåtelse av markområdet utan ersättning så kan konstateras att sådana utfästelser inte är rättligt bindande. Domstolen gör därför bedömningen att avtalet saknar betydelse för att fastställa den ersättning som domstolen nu har att pröva.

Domstolen noterar att avtalet om *upplåtelse* av vägrätt träffades år 1946. Det framgår inte av handlingarna i målet varför inte ett avtal om *överlåtelse* av markområdet träffades detta år. Inte heller framgår det av handlingarna varför överlåtelsen inte fullföljts förrän år 2018 i överenskommelsen om fastighetsreglering, dvs. först drygt sjuttio år senare och då Kvarnstuguvägen/Noragårdsvägen varit utbyggd under lika lång tid.

Beräkning av ersättningen

LM har i aktbilaga UT1 angivit att det överförda markområdet ska bedömas som råmark som används som vägmark och åsatt markområdet ett värde om 112,50 kr per kvm med en beslutad ersättning om 153 563 kr. Som utgångspunkt vid värderingen angavs att värdet av tomtmark var 9 000 kr per kvm, där värdet av råmark med förväntan om exploatering angavs till tio procent av värdet för tomtmark, dvs. 900 kr per kvm, och värdet av råmark för vägändamål angavs till tio procent av värdet av råmark med förväntan om exploatering. Därtill ska ersättning ytterligare utgå med 25 procent av det bedömda marknadsvärdet enligt 4 kap. 1 § ExL.

Klagandena delar de bedömningar som LM gjort vad avser värdet av tomtmark till 9 000 kr per kvm och värdet av råmark till 900 kr per kvm. De anser dock att vägområdet inte kan anses utgöra ianspråktagen vägmark när marken lades ut som allmän plats år 1930. Markområdet ska värderas som råmark med förväntan om exploatering och åsättas ett värde av 900 kr per kvm. Den sammanlagt yrkade ersättningen är 1 535 625 kr.

Kommunen har, som kommunen får förstås, anfört att ingen särskild ersättning ska utgå för markområdet med stöd i avtalet om vägrätt.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Utgångspunkten är att den första stadsplanen från år 1930 angav allmän plats för markområdet. Enligt det redan anförda görs bedömningen att markområdet inte var taget i anspråk som allmän plats för vägändamål före år 1930 utan markområdet ska anses utgöra råmark med vissa förväntningar om framtida exploatering. Markområdet ska därvid åsättas ett värde av 900 kr per kvm vilket ger en ersättning om 1 535 625 kr.

Överklagandet från G.W., Johan Welanders och A.W. Leimu ska därmed bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-02)

Överklagande senast den 8 juli 2020.

Bjarne Karlsson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Björn Hedlund.

Hur man överklagar

MMD-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.